

RĂDINEȘTI – 520 DE ANI DE ATESTARE DOCUMENTARĂ

Dumitru-Valentin Pătrașcu

La 4 iulie 2009 s-au aniversat 520 de ani de la prima atestare documentară a satului Rădinești. Localitatea, situată în S-E județului Gorj, pe valea pârâului Plosca, și integrată din punct de vedere administrativ în cadrul comunei Dănciulești, este singura așezare din România cu acest nume, fiind menționată de timpuriu în documentele de cancelarie ale Țării Românești¹.

Actul ce atestă pentru prima dată existența satului Rădinești a fost emis la 4 iulie 1489 în cancelaria domnitorului Vlad Călugărul (1482-1495) și întărea stăpânirea lui „Bucșa” peste „o treime din moșia Rădinești”, pe care acesta o cumpărase de la „Șerbu” cu „300 aspri”².

Satele vecine Rădineștiului situate, ca și acesta, pe valea pârâului Plosca, au fost menționate în documente ulterior. Astfel, satul Obârșia este menționat la 1633 în timp ce satul Zăicoi apare în documente la 1572³, Hălăngești la 1595, iar satul Piscoi în anul 1531⁴.

Satul Rădinești era unsat de moșneni, proprietari în devălmășie (indiviziune, n.n.) ai pământului arabil, pășunilor și pădurilor. Au fost elaborate numeroase studii referitoare la moșneni, Gorjul fiind cunoscut ca un județ moșnenesc prin excelență. În acest sens se exprimă Alexandru Ștefulescu⁵, fondatorul Muzeului Gorjului, cel despre care Nicolae Iorga afirma că a scris în lucrările sale „(...) povestea unui întreg ținut, a unuia dintre cele mai interesante ale țării”.

Un studiu documentat și actual al problematicii moșnenești a fost realizat de profesorul universitar dr. Dinică Ciobotea de la Universitatea din Craiova⁶, 1 Titu Pânișoară, Vasile Marinoiu, Gheorghe Roibu, *Gorjul-administrativ-teritorial*, Ed. Drim Edit, Tg-Jiu, 2004, p. 35

2 *** , *Documente privind istoria României. B. Țara Românească (1247-1500)*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1953, p. 198; Marin Arcuș, *Sate de moșneni la izvoarele pârâului Plosca*, Ed. Centrului Județean al Creației Populare Gorj, Tg-Jiu, 1997, p. 30-31

3 Document aflat în colecția de documente a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” din Tg-Jiu; Dumitru Șeclăman, Vasile Popescu, *Noi, Zăicoenii...*, Ed. MJM, Craiova, 2005, p. 7-8.

4 *** , *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească*, vol. III, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p. 173-174

5 Alexandru Ștefulescu, *Gorjul istoric și pitoresc*, Tipografia N. D. Miloșescu, Tg-Jiu, 1904

6 Dinică Ciobotea, *Istoria moșnenilor*, Ed. Universitaria, Craiova, 1999

acestui adăugându-i-se o altă lucrare realizată în colaborare cu Ion Pătroi și Ion Donat ce analizează situația județelor Țării Românești la începutul perioadei moderne, cu ample referiri la satele județului Gorj⁷.

Alexandru Ștefulescu a publicat într-una dintre lucrările sale un document emis la 9 septembrie 1598⁸ la Caracal de către Mihai Viteazul (1593-1601), și aflat în colecția de documente donată de către autor în momentul fondării Muzeului Gorjului. Documentul întărește stăpânirea moșiei Rădineștilor, cuprinzând și satul Hălăngești, lui Bălan și rudelor sale: "Cu mila lui Dumnezeu, Io Mihailu Voevod și Domn a toată Țara Românească, feciorul marelui și preabunului Pătrașcu Voevod dat-am Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele lui Bălan și feciorilor lui, câți Dumnezeu îi va da, ca să-i fie lui moșie în Rădinești (...)"⁹.

Satele de pe valea pâraului Plosca și-au păstrat caracterul moșnenesc și sunt atestate ca atare la începutul secolului al XVIII-lea când, urmare a tratatului de pace de la Passarowitz (Sremski Karlovci, în Serbia) din anul 1718, Oltenia a fost ocupată de către Imperiul Habsburgic până în 1739¹⁰.

După ocuparea Olteniei a fost realizată o statistică în regiune, cunoscută sub denumirea de „Conscripția lui Virmond”, cu acest prilej fiind întocmită și o hartă în anul 1722¹¹, pe această hartă fiind menționate și satele: „Obursky” (Obârșia), „Redinest” (Rădinești), „Seiko” (Zăicoi), „Pisko” (Piscoi)¹².

În 1739, conform prevederilor tratatului de pace de la Belgrad, Oltenia a revenit în granițele Țării Românești, aflată din 1711 sub regimul domniilor fanariote.

În aceste condiții, urmare a înrăutățirii situației economice a țăranilor, cea mai frecventă formă de rezistență a acestora a fost părăsirea satelor, fapt ce a căpătat uneori proporții de masă. Astfel, în 1778 generalul austriac G. Bauer menționa în memoriile sale și satul Rădinești ale cărui case fuseseră părăsite de țăranii care se retrăseseră în păduri¹³. De altfel, în jurul anului 1778 un număr de 141 de sate din Țara Românească erau părăsite.

Spre sfârșitul perioadei fanariote, în anul 1812, Barbu Rădinescu a ctitorit biserica din Rădinești, numită și astăzi de către localnici „biserica din Vâlcea”.

În 1817 a fost construită de către Bibă Ceaușu o biserică de lemn în Bibulești, dar în ciuda faptului că fusese declarată monument istoric, nefiind

7 Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, Ed. Helios, Craiova, 1999

8 Alexandru Ștefulescu, *Documente slavo-române relative la Gorj(1406-1665)*, Tipografia Nicu D. Miloșescu, Tg-Jiu, 1908

9 *Ibidem*, p. 300-301

10 Constantin C. Giurescu, *Material pentru istoria Olteniei supt austriaci*, vol.I, Tipografia „Gutenberg” Joseph Gobl, București, 1913

11 Friedrich Schwartz, *Tabula Valachie cis Alutanae per Frieder Swantzium. Regiminis Hestiani capitane*, 1722, (fotocopie) Biblioteca Academiei Române

12 Marin Arcuș, *op. cit.*, p. 34-35

13 *Ibidem*, p. 40-41

reparată s-a deteriorat grav, astfel că în anul 1970 a fost demolată. O parte din materialele din care era construită această biserică au fost folosite de către preotul Gheorghe I. Radu la construcția bisericii cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul” din Rădinești în anul 1909¹⁴.

Satul Rădinești nu este menționat în „Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831”, fiind probabil integrat satului Băcești¹⁵, menționat alături de Obârșia și Zăicoi.

La mijlocul secolului al XIX- lea în satele de pe valea pâraului Plosca proprietatea moșnenească asupra pământului se menține, situație consemnată de către hotarnicul Nae Hurezeanu într-un document din 30 noiembrie 1847¹⁶.

Datorită acestui fapt, în aceste sate nu s-au aplicat prevederile legii rurale din august 1864, adoptată la inițiativa Domnitorului Unirii, Alexandru Ion Cuza (1859-1866).

Din punct de vedere demografic, satul Rădinești avea 182 de familii, totalizând 910 locuitori în anul 1862, 815 locuitori în 1872, pentru ca în 1892 să locuiască aici 222 de familii cu 938 de locuitori¹⁷.

În privința organizării unui sistem de educație pe baze moderne este de menționat faptul că din prima promoție de „candidați de învățător” din județul Gorj care în anul 1844 primeau atestatul a făcut parte și Staicu Sandu din satul Obârșia¹⁸. În noiembrie 1845 acesta este încadrat la „Școala Obârșia-Rădinești”, unde în anul școlar 1858-1859 învățau 53 de elevi¹⁹.

În 1861, când Rădinești și Obârșia devin comune separate, la Rădinești erau 179 de familii și 62 de elevi, iar la Obârșia erau 123 de familii dar nu exista școală²⁰.

În anul școlar 1862-1863 la școala din Rădinești era învățător Ion Dragu, având 31 de elevi. Acesta pleacă din Rădinești în 1868, învățător fiind numit Ion I. Bărbulescu, cel care va predă până în 1876 când demisionează²¹.

Până în 1880 la școala din Rădinești a predat învățătorul Dem Horedianu, la această dată fiind urmat de Atanasie Rădulescu (1880-1906)²².

La începutul secolului XX, la recensământul general al populației realizat în anul 1905, satul Rădinești avea 240 de familii și 1079 de locuitori²³.

După primul război mondial, conform recensământului populației din anul 1930, în comuna Rădinești erau 1900 de locuitori, în timp ce la recensământul

¹⁴ *Ibidem*, p. 262

¹⁵ Ion Donat, Ion Pătroiu, Dinică Ciobotea, *op. cit.*, p. 22-23

¹⁶ Marin Arcuș, *op. cit.*, p. 46

¹⁷ *Ibidem*, p. 89; I. Vasiliu Năsturel, *Dicționarul geografic al județului Gorj*, 1892

¹⁸ Marin Arcuș, *op. cit.*, p. 277

¹⁹ *Ibidem*, p. 280

²⁰ *Ibidem*, p. 283

²¹ *Ibidem*, p. 284

²² *Ibidem*, p. 285

²³ *Ibidem*, p. 90

din anul 1948, populația comunei crescuse la 2161 de locuitori²⁴.

Din 1948 se constată o scădere constantă a populației. Astfel, în 1956 erau 2010 locuitori, iar în 1966 numărul locuitorilor scade la 1720²⁵.

În urma reformei administrative din anul 1968 este desființată comuna Rădinești, satul Rădinești fiind integrat comunei Dănciulești. Astfel, la recensământul din 1972 populația comunei era de 1710 locuitori, în 1977 scăzuse la 1669, iar în 1986 la 1453 de locuitori²⁶.

Imediat după evenimentele din decembrie 1989, la recensământul populației din anul 1992 s-a înregistrat o creștere cu 321 de locuitori a populației comunei. Cu toate acestea, în perioada următoare s-a reluat tendința de scădere a populației și se constată un proces de îmbătrânire a acesteia, precum și accelerarea exodului tinerilor spre centre urbane din țară, sau chiar în diverse state din Europa Occidentală.

Datorită eforturilor și pasiunii profesorului Marin Arcuș, cel care a pregătit generații de elevi la școala din Rădinești, a fost amenajat în anul 1973 un muzeu al satului. În anul 1983 acesta a fost reorganizat cu sprijinul specialiștilor de la Muzeul Județean Gorj.

În anul 1989 s-au aniversat 500 de ani de la prima atestare documentară a satului Rădinești, cu acest prilej fiind prezenți la Rădinești cei mai reprezentativi fii ai satului, reveniți acasă din toate cele patru puncte cardinale. Tot atunci a fost înființată Societatea Cultural-Științifică „Rădinești-Gorj” și s-a statuat ca anual să aibă loc, în ultima duminică a lunii iunie, „Sărbătoarea Rădineștilor”.

Începând din anul 1992 apare revista „Interfluvii” editată de către Societatea Cultural-Științifică „Rădinești-Gorj”, al cărei redactor-șef este profesorul Marin Arcuș.

La 15 septembrie 1995 școala gimnazială din Rădinești a primit numele savantului seismolog Cornelius Radu, originar din Rădinești²⁷.

Manifestările ce au marcat aniversarea a 520 de ani de la prima atestare documentară a satului Rădinești au avut loc în data de 28 iunie 2009 la sediul muzeului din Rădinești, la acestea participând fiii satului și pasionați de istorie și tradiții locale, rolul de gazdă fiind îndeplinit, ca de fiecare dată, de profesorul Marin Arcuș.

²⁴ *Ibidem*, p. 91-93

²⁵ *Ibidem*, p. 94

²⁶ *Ibidem*

²⁷ Vasile Arimia, Nicolae Mischie, Vasile Bobocescu, Dan Neguleasa, Alexandru Păsărin, *Personalități gorjene de-a lungul istoriei*, Ed. Fundației „Premiile Flacăra-România”, București, 2000, p. 258-259; Gheorghe Nichifor, *Cornelius Radu (1933-1995)* în „Almanahul Gorjului. Micro Enciclopedie”, Tg-Jiu, 1999, p. 137-138

1489 (6997) Iulie 4.

† Din mila lui Dumnezeu, Io Vlad voevod și domn a toată țara Ungrovlahiei, fiul lui Vlad marele voevod. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele slugilor domniei mele, Bucșa și fratele său Dan și cu fiii lor și cu verii lor, Slăveiu și Neagoe și Radul și Stan și cu fiii lor și unchiul lor, Stan cu fii săi și nepoții lor de soră, Șerban și Stănilă și Oprea și Stanciul și cu fiii lor și Bucur și fratele său Manea cu fiii lor și Stoia și fratele său Căzan cu fiii lor și vărul lor, Radul cu fiii săi, ca să le fie la Rădinești a treia parte, pentru că au cumpărat-o dela Șerbu, pentru 300 aspri și domniei mele <au dat> un cal. Și Crețeștii toți, pentru că le sunt ocină dedină. Dar să fie lui Bucșa și fratelui său Dan cu fiii săi și verilor lor, Slăveiu și Neagoe și Radul și Stan cu fiii lor și unchiului lor Stan cu fiii săi și nepoților lor de soră, Șerban și Stănilă și Oprea și Stanciul și cu fiii lor peste a treia parte din Rădinești și iarăși lui Bucșa și fratelui său Dan și cu fiii săi și nepoților lor de soră, Șerban și Stănilă și Oprea și Stanciul și cu fiii lor și lui Bucur și fratelui său Manea cu fiii săi și lui Stoia și fratelui său Căzan cu fiii săi și verilor lor, Radul cu fiii săi, să fie peste Crețesti.

De aceea, le-am dat și domnia mea, ca să le fie de ocină și de ohabă și de nimeni neatins.

Martorii: jupan Dragomir al lui Manea, jupan Neagoe al lui Borcea, jupan Drăghici al lui Stoica, jupan Pârvul mare vornic, jupan Staico logofăt, Danciul comis, Vladislav spătar, Dumitru paharnic, Albu stolnic, Staico vistier, Neagu și Rodea stratornici.

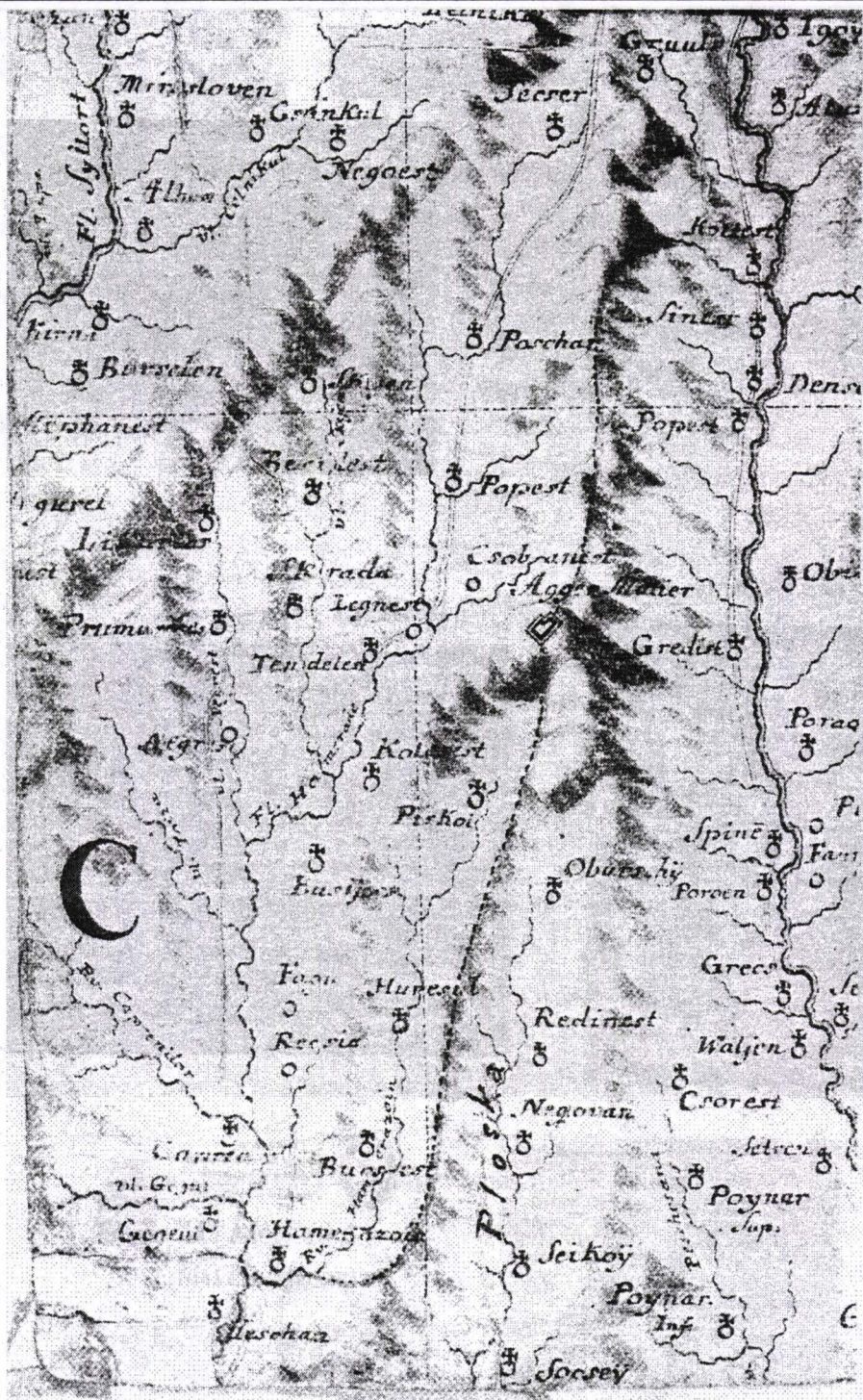
Și eu, Stan gramatic, am scris în luna Iulie 4 zile, în anul 6997 <1489>.

† Io Vlad voevod, din mila lui Dumnezeu, domn.

Institutul de Istorie al Acad. R.P.R.

Copie slavă.

**Documente privind istoria Romaniei B Tara Romaneasca
(1247-1500) p. 198**

HARTA LUI SCHWARTZ

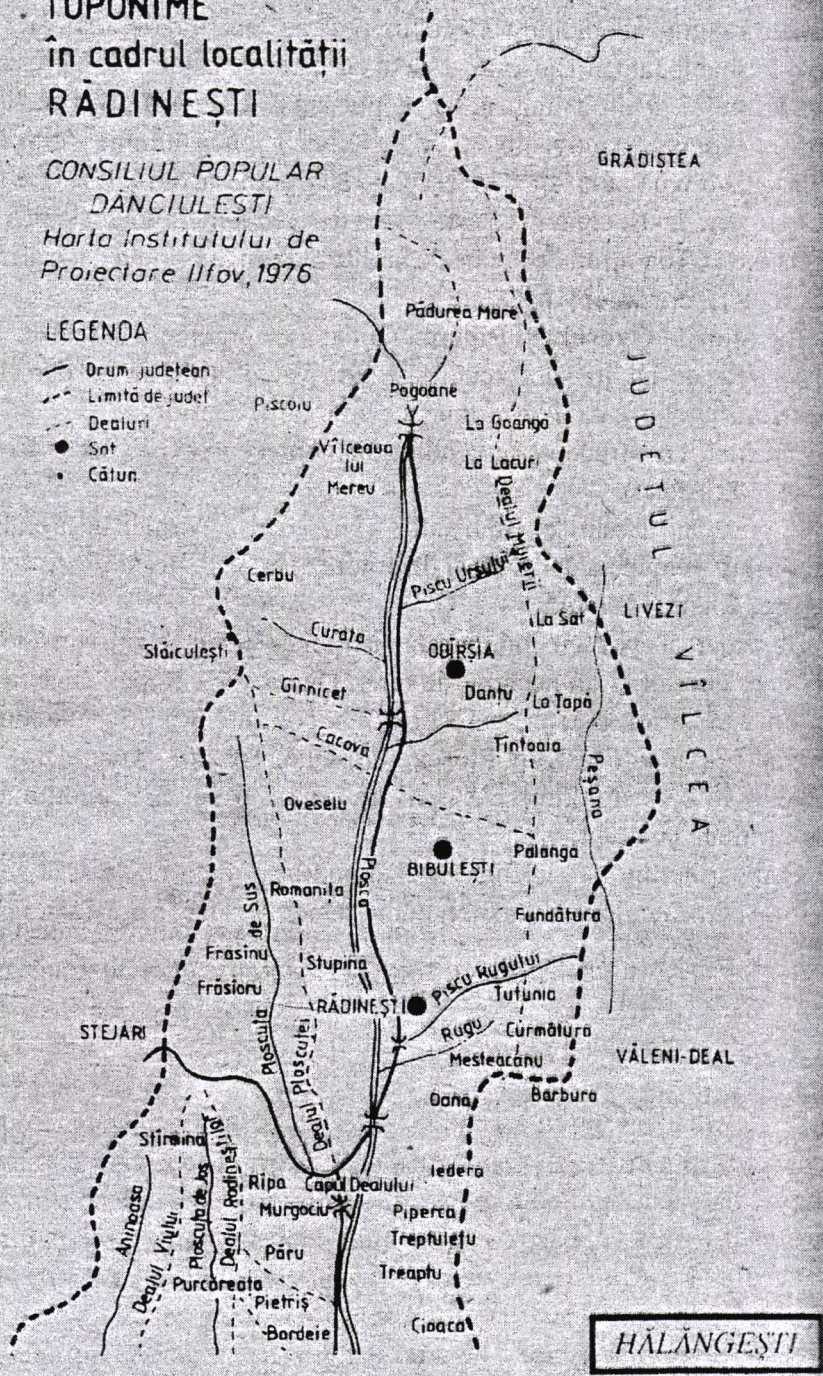
Locuinta lui Aurel Vidilescu din satul Bibulesti

TOPONIME în cadrul localității RĂDINEȘTI

CONSILIUL POPULAR
DÂNCIULEȘTI
Harta Institutului de
Proiectare Ilfov, 1976

LEGENDA

- Drum județean
- - - Limită de județ
- Dealuri
- Sot
- Cămin

HĂLĂNGEȘTI

Toponime în cadrul localității Rădinești